

Asia: VN/16699/2021

Lausuntopyyntö kuntia koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämistä

1. Taustatiedot

Klikkaa ja lisää otsikko valintakysymykselle

Valtionapuviranomainen

2. Ehdotukset kuntien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi

Ehdotus 1: Ohjauksen ja rahoituksen periaatteiden selkiyttäminen

Ehdotuksessa mainitaan, että ”Kuntiin kohdistuvan valtionavustustoiminnan tavoitteena on edistää asukkaiden hyvinvointia ja alueiden elinvoimaa”. Tämän lisäksi kaikessa avustustoiminnassa olisi hyvä huomioida kuntalaissa mainittu taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyys edistäminen sekä isot yhteiskunnalliset tavoitteet, kuten kestävyysmurros ja vihreä siirtymä.

Politiikkatoimien tukena toimivilla avustuksilla tulee olla selkeä ohjausvaikutus. On kuitenkin hyvä tunnistaa, että avustus ei ole yksinomaan ohjausinstrumentti vaan sitä voidaan hyödyntää myös toimijoiden aktivoimisen ja sitouttamisen välineenä. Avustuksilla voidaan tukea esimerkiksi kuntien aktivoimista ja sitouttamista kuntien ja valtion kumppanuuslähtöisessä yhteistyössä toteutettaviin kehittämiskokonaisuuksiin. Koska avustus on lähtökohtaisesti toteuttajan oman toiminnan rahoittamista (eikä tilaajan tarpeisiin ostettavaa vastikkeellista hankintaa), avustus on valtionapuviranomaisen määrittelemien tavoitteiden ohella myös hanketoteuttajan omaa toimijuutta tukeva väline.

Ehdotus 2: Hyvinvointialueiden ja kuntien tehtävien muutoksen vaikutusten huomiointi

-

Ehdotus 3: Heikossa taloudellisessa asemassa olevien kuntien huomioiminen

-

Ehdotus 4: Vuosikellon mukainen ennakoitava toiminta

Ehdotus vuosikellosta on hyvällä tavalla toimintaa jäsentävä, mutta myöntäjän näkökulmasta ehtokirjauksen ("valtionavustuksia myönnetään edellytyksellä, että eduskunta hyväksyy vuoden 202x valtion talousarviossa tarkoitukseen määrärahan") käyttämiseen sisältyy riski, että se heikentää hakijoiden kiinnostusta avustushakua kohtaan.

Ehdotus 5: Laaja-alaisen ymmärryksen, tiedon ja kuulemisen edistäminen

Jos tavoitteena on toteuttaa valtionavustustoiminnalla yhteiskunnan tilasta johdettuja päämääriä ja edistää kuntalaisten hyvinvointia, avustusten perusteena tulisi olla myös nykyisten ja tulevien kuntalaisten hyvinvointi ja vihreän siirtymän vauhdittaminen. Valtionavustustoiminnan päämäärien hahmottamisessa tulee huomioida ajankohtaisten haasteiden lisäksi pitkän aikavälin vaikutukset.

Ehdotus 6: Pienten toimijoiden ja hankkeiden avustamisen vaikuttavuuden parantaminen

-

Ehdotus 7: Verkostojen hyödyntäminen

-

Ehdotus 8: Avustustoiminnan roolien ja prosessien selkeyttäminen

Avustustoiminnan hallinnollinen keventäminen on hyvä tavoite, vaikka nykytilanteessakin eri avustuskokonaisuuksien työläydessä ja byrokraattisuudessa on suuria eroja.

Ehdotus 9: Yhtenäisyyden ja läpinäkyvyyden parantaminen

Avustustoiminnan ehtojen, arviointikriteerien, avustuspäätösten, raportointivaatimusten ja prosessien yhtenäistäminen on erittäin kannatettavaa, vaikka joissain tapauksissa voidaan perustellusti tarvita jatkossakin yleislinjasta poikkeavia toimintatapoja. Hallinnollisten menettelytapojen yhtenäistämisen ohella on tärkeää tarkastella myös avustusten sisällöllisiä rajapintoja ja pyrkiä rakentamaan laajempia avustuskokonaisuuksia.

Onko työssä pohdittu tarvetta valtionavustushankkeiden toteutuksen aikaisen yhteydenpidon ja ohjauksen kehittämiseen? Ääritapauksessa myöntäjän ja avustuksen saajan yhteydenpito voisi rajoittua sähköisen hakemuksen, avustuspäätöksen ja raportin toimittamiseen. Omassa avustustoiminnassamme olemme pyrkineet rakentamaan avustuksen myöntäjän ja saajan vuorovaikutusta sekä avustuksen saajien keskinäistä kohtaamista tukevia toimintatapoja, joiden avulla voidaan tehostaa myös tulosten levittämistä ja hyödyntämistä.

Ehdotus 10: Vaikutusten arvioinnin ja mittauksen periaatteiden hyödyntäminen

-

Ehdotus 11: Tulosten käytäntöön viennin edistäminen periaattein, toimintatavoin ja velvoittein

Hankkeiden tuloksena syntyvän tiedon ja esimerkiksi kokeiluissa testattujen käytännön ratkaisujen levittäminen ja laajempi käyttöönotto on tärkeää, jotta saamme avustustoiminnasta parhaan mahdollisen hyödyn. Tulosten hyödynnettävyyttä ja käyttöönottoa on pyritty tukemaan yksittäisissä avustuskohteisuuksissa muun muassa verkottamalla hanketoteuttajia, tarjoamalla hankkeille toteutuksen aikaista tukea vaikuttavuustavoitteiden kirkastamiseen sekä kehittämällä

tulosviestinnän ohella tulosten konkreettisen käyttöönoton/skaalauksen/monistamisen tukitoimia. Onko valtionavustustoiminnan jatkokehittämisen yhteydessä ajateltu kerätä näitä jo kehitettyjä käytäntöjä?

3 Yleiset huomiot kehittämissuhteista

Yleiset huomiot kehittämissuhteista

-

Hokkanen Virve
Ympäristöministeriö - Kestävä kaupunki -ohjelma